МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота
бакалавра

ФІЛОСОФСЬКА ЕСЕЇСТИКА ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-МЕРЕЖЕВОГО ПРОСТОРУ

Виконала: студентка 4-го курсу, гр. 6.0331
спеціальності 033«Філософія»
освітньо-професійної програми
«Європейські філософські студії і
креативні індустрії»
Д.С. Желепа

Керівник: професор кафедри філософії,
публічного управління та соціальної
роботи, доцент, д.філос.н. Глазунов В.В

Рецензент: професор кафедри філософії,
публічного управління та соціальної
роботи, доцент, д.філос.н. Чайка І.Ю.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління
Кафедра філософії, публічного управління та соціальної роботи
Рівень вищої освіти бакалавр
Спеціальність 033 «Філософія»
Освітньо-професійна програма «Європейські філософські студії і креативні індустрії»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи
,_____Т. І. Бутченко
«_____»_____2025 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ
Желепі Діані Сергіївні

1. Тема роботи: Філософська есеїстика як феномен сучасного інформаційно-мережевого простору
керівник роботи Глазунов Володимир Володимирович доцент, д. філос. н.
затверджені наказом ЗНУ від «19» грудня 2024 року № 1992-с

2. Строк подання студентом роботи 10 червня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи: Адорно Т. Теорія есеїстики/ пер. з нім. П. Таращука. Київ: Основи, 2002. 517 с.; Галудзіна-Горобець В. Феномен соціальних мереж у контексті сучасного інформаційного простору. *Український інформаційний простір*. 2021. No 1 (7). С. 198–205; Квіт С. М. Есеїстичний семінар : методичні матеріали до курсу «Основи герменевтики». Київ : Центр вільної преси, 2004. 226 с.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки(перелік питань, які потрібно розробити) 1.Проаналізувати концепцію філософської есеїстики як жанру, її еволюцію та значення в контексті філософії та літератури. 2. Уточнити зміст філософської есеїстики в сучасному інформаційно-мережевому просторі. 3. Розглянути принципи і методи, що використовуються у філософській есеїстиці в мережевому просторі. 4. Дослідити, як філософські есеї у мережі формують нові форми публічного дискурсу, і яким чином ці тексти взаємодіють з аудиторією. 5. Розглянути основні форми і формати філософської есеїстики в Інтернеті, зокрема ті, що набули популярності в останні роки. 6. Проаналізувати специфічні проблеми, що виникають в процесі написання та публікації філософських есеїв в онлайн-просторі. 7. Дослідити проблеми взаємодії автора та читача у сучасному мережевому контексті. 8. Визначити можливості і перспективи розвитку філософської есеїстики в умовах сучасного інформаційного суспільства, а також її потенціал для вирішення актуальних проблем у філософському та публічному дискурсі.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

_____

_____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Глазунов В. В., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	02.02.2025	02.02.2025
Розділ 2	Глазунов В. В., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	11.03.2025	11.03.2025
Розділ 3	Глазунов В. В., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	03.04.2025	03.04.2025

7. Дата видачі завдання 18 січня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Листопад – грудень 2024	*виконано*
2.	Бібліографічний пошук	Січень – лютий 2025	*виконано*
3.	Розробка основних положень роботи	Січень – лютий 2025	*виконано*
4.	І розділ	Лютий – березень 2025	*виконано*
5.	ІІ розділ	Березень – квітень 2025	*виконано*
6.	ІІІ розділ	Квітень – травень 2025	*виконано*
7.	Систематизація висновків	Травень 2025	*виконано*
8.	Нормоконтроль	Травень – червень 2025	*виконано*

Студент _____ Д. С. Желепа

Керівник роботи _____ В. В. Глазунов

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І. С. Цапліна

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 52 сторінок, 50 позицій у списку літератури.

ФІЛОСОФСЬКА ЕСЕЇСТИКА, ІНФОРМАЦІЙНО-МЕРЕЖЕВИЙ ПРОСТІР, ПУБЛІЧНА ФІЛОСОФІЯ, ВИКОРИСТАННЯ ШІ

Мета дослідження: здійснити філософський аналіз феномену філософської есеїстики в контексті сучасного інформаційно-мережевого простору, розкрити її специфіку, можливості та виклики.

Об'єкт дослідження: сучасний інформаційно-мережевий простір з його комунікаційними та інформаційними потоками, а також різноманітні форми філософської есеїстики, що функціонують у цьому просторі (блоги, онлайн-видання, соціальні мережі тощо).

Предмет дослідження: філософська есеїстика як особливий спосіб філософського вираження та комунікації в умовах сучасного інформаційно-мережевого простору.

Методи дослідження: моделювання, системний, конкретизація.

Гіпотеза: У сучасному інформаційно-мережевому просторі філософська есеїстика впливає на формування особистісних суджень, розвиток критичного мислення та здатність індивіда до усвідомленого та аргументованого висловлювання власної позиції

Висновки: 1. Філософська есеїстика є важливим та динамічним феноменом, вона відкриває нові можливості для філософської комунікації, залучення широкої аудиторії та розвитку критичного мислення.

2. В умовах використання філософської есеїстики в інформаційно-мережевому просторі відкриваються нові можливості для філософської комунікації..

3. Результати роботи мають теоретичне значення для поглиблення розуміння есеїстики та розвитку теорії інформаційного суспільства, формування якісного онлайн-контенту, допомога та користь ШІ в межах філософської есеїстики.

SUMMARY

The qualification work consists of 52 pages, 50 positions in the list of literature.

PHILOSOPHICAL ESSAY, INFORMATION NETWORK SPACE, PUBLIC PHILOSOPHY, USE OF AI

The aim of the study: to carry out a philosophical analysis of the phenomenon of philosophical essay in the context of the modern information network space, to reveal its specifics, opportunities and challenges.

The object of the study: the modern information network space with its communication and information flows, as well as various forms of philosophical essay that function in this space (blogs, online publications, social networks, etc.).

The subject of the study: philosophical essay as a special way of philosophical expression and communication in the conditions of the modern information network space.

Research methods: induction, analysis, synthesis, concretization.

Hypothesis: In the modern information and network space, philosophical essayism influences the formation of personal judgments, the development of critical thinking and the individual's ability to consciously and reasonedly express his own position

Conclusions: 1. Philosophical essayism is an important and dynamic phenomenon, it opens up new opportunities for philosophical communication, attracting a wide audience and developing critical thinking.

2. In the conditions of the use of philosophical essayism in the information and network space, new opportunities for philosophical communication open up.

3. The results of the work have theoretical significance for deepening the understanding of essayism and the development of the theory of the information society, the formation of high-quality online content, the help and benefit of AI within the framework of philosophical essayism.

ЗМІСТ

ВСТУП ……..……..7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ ЕСЕЇСТИКИ…….…….……16
1.1. Філософські інтерпретації есеїстики в історії філософії ….……16
1.2. Есеїстика як літературний жанр та її відмінності від наукового дослідження …….....21
1.3. Методологічні підходи до аналізу філософських текстів в онлайн-середовищі ……..23
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕРЕЖЕВИЙ ПРОСТІР ЯК КОНТЕКСТ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ЕСЕЇСТИКИ ТА ЙОГО СПЕЦИФІКА ……...25
2.1. Характеристики та особливості сучасного інформаційного суспільства ……25
2.2. Вплив інтернету та соціальних мереж на комунікацію та поширення інформації …….……27
2.3. Форми та формати філософських есе в інтернет-просторі (блоги, статті, пости в соціальних мережах тощо) ……..29
РОЗДІЛ 3. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ФІЛОСОФСЬКОЇ ЕСЕЇСТИКИ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ……..…….……31
3.1. Вплив штучного інтелекту на філософську есеїстику: між автоматизацією змісту та збереженням творчої унікальності…….33
3.2. Значення особистісного авторства у філософській есеїстиці в умовах розвитку штучного інтелекту…….35
3.3. Можливості використання штучного інтелекту у філософській есеїстиці: від задуму автора до мережевої форми……..,,.…..……37
ВИСНОВКИ ……..……..39
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ……...……..43

ВСТУП

Актуальність дослідження. Тема «Філософська есеїстика як феномен сучасного інформаційно-мережевого простору» зумовлена низкою важливих чинників, що відображають ключові тенденції розвитку сучасного суспільства та філософської думки.

Проблемна ситуація: проблематика філософської есеїстики і її місця та ролі у сучасному інформаційно-мережевому просторі, на сьогоднішній день актуалізується з декількох причин.

По-перше: домінування інформаційно-мережевого простору у сучасному світі характеризується всепроникненням цифрових технологій та інтернету в усі сфери життя. Інформаційно-мережевий простір став основним каналом комунікації, отримання знань, формування громадської думки та культурного обміну.

По-друге: Сучасна філософія перебуває в постійному пошуку нових форм вираження та способів залучення до філософської дискусії широкої аудиторії. Філософська есеїстика, завдяки своїй гнучкості, доступності та здатності швидко реагувати на актуальні події, набуває особливого значення як оперативний та впливовий спосіб філософського висловлювання та діалогу.

По-третє: Соціальні мережі та різноманітні онлайн-платформи стали важливим майданчиком для поширення філософських есе, обміну думками та формування віртуальних філософських спільнот. Дослідження особливостей цього феномену, його можливостей та потенційних ризиків є необхідним для розуміння динаміки розвитку сучасної філософської думки.

Об'єктом дослідження виступає сучасний інформаційно-мережевий простір з його комунікаційними та інформаційними потоками, а також різноманітні форми філософської есеїстики, що функціонують у цьому просторі (блоги, онлайн-видання, соціальні мережі тощо).

Предметом дослідження є філософська есеїстика як особливий спосіб філософського вираження та комунікації в умовах сучасного інформаційно-мережевого простору.

Мета досліження – здійснити філософський аналіз феномену філософської есеїстики в контексті сучасного інформаційно-мережевого простору, розкрити її специфіку, можливості та виклики.

Відповідно до мети поставлені такі *завдання*:

- розглянути філософські інтерпретації есеїстики в історії філософії;

- зробити аналіз основних філософських підходів до розуміння есеїстики як літературного та філософського жанру;

- розглянути методологічні підходи до аналізу філософських текстів в онлайн середовищі;

- дослідити основні характеристики та особливості сучасного інформаційного суспільства та функції філософської есеїстики в інформаційно-мережевому просторі;

- проаналізувати вплив інтернету та соціальних мереж на комунікацію та поширення інформації

- ідентифікувати форми та формати філософських есе в інтернет-просторі

- розглянути вплив штучного інтелекту на філософську есеїстику

- виявити значення особистісного авторства у філософській есеїстиці в умовах розвитку штучного інтелекту.

Гіпотеза дослідження: У сучасному інформаційно-мережевому просторі філософська есеїстика впливає на формування особистісних суджень, розвиток критичного мислення та здатність індивіда до усвідомленого та аргументованого висловлювання власної позиції

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ ЕСЕЇСТИКИ

1.1. Філософські інтерпретації есеїстики в історії філософії

Есеїстика — це не просто один із літературних жанрів, а особлива форма мислення, яка історично розвивалась і зберегла свою головну суть: прагнення ставити запитання, виявляти особисту позицію й відкрито трактувати явища з різних боків. У філософському контексті есе завжди було способом шукати нові шляхи для вираження думок, виходити за межі загальноприйнятих істин і вести діалог з читачем на глибоко особистісному рівні [18].

З років античності з'явились перші приклади такого підходу. Сократ через діалог навчав не стільки знанням, скільки мисленню, а Сенека у своїх листах пропонував моральні роздуми, адресовані конкретній людині [17]. Це не була суха наука — це була жива розмова про життя, сумніви й етику. Саме це стало підґрунтям для подальшого розвитку есе як філософського інструменту.

Справжній розквіт філософської есеїстики пов'язаний з Мішелем де Монтенем. Його "Досліди" стали проривом — він не дотримувався академічної строгості, а писав вільно, особисто та іноді суперечливо [21].

Адже для нього есей був способом пізнати себе, осмислити людське життя і його парадокси. Монтень показав, що особистий досвід має філософську вагу, а істина не обов'язково одна та вирішальна [22].

Передусім у добу Просвітництва есе стало інструментом суспільної критики. Дідро, Вольтер, Лессінг та інші мислителі використовували цей жанр, щоб доносити ідеї розуму, свободи та рівності. Їхні тексти були гострими, дискусійними, та мали на меті впливати на громадську думку.

У XIX–XX століттях есеїстика змінювалася разом із філософією. Ніцше та К'єркегор використовували уривчасту, афористичну форму, щоб передати складність, ірраціональність і трагізм людського буття. Пізніше

екзистенціалісти, як-от Сартр і Камю, писали есе, в яких розмірковували про свободу, відповідальність і сенс життя, часто поєднуючи глибоку філософію з художньою мовою [27; 11].

Особливе місце в історії філософської інтерпретації есеїстики належить представникам Франкфуртської школи. Адорно та Беньямін есе розглядали як методологічну альтернативу позитивістській науці та систематичній філософії. Для Адорно есей був формою "неконцептуального мислення", здатною розкривати іманентні суперечності об'єкта дослідження та уникати нав'язування йому заздалегідь заданих категорій. Його есе насамперед відрізняються складністю, фрагментарністю та інтерпретативною відкритістю. Беньямін, у свою чергу, використовував есеїстичний підхід для дослідження культурних феноменів, поєднуючи філософську рефлексію з історичним аналізом та літературною чутливістю. Його есе є прикладом діалектичного мислення, що прагне розкрити приховані смисли та історичні нашарування в об'єктах масової культури [1].

У сучасній філософії есеїстика продовжує відігравати важливу роль як простір для міждисциплінарних досліджень, критичного аналізу та експериментальних форм філософського висловлювання. Постструктуралізм та постмодернізм Дельоз, Фуко, Дерріда часто використовують есеїстичний стиль для деконструкції усталених концепцій, дослідження влади та знання, а також для підкреслення множинності перспектив та плинності ідентичностей [29]. Дійсно зараз сучасні філософи звертаються до есеїстики для аналізу актуальних соціальних, політичних та етичних проблем, використовуючи її гнучкість та здатність до поєднання різних дискурсів [42].

Таким чином, есеїстика в історії філософії еволюціонувала від інструменту особистої рефлексії до потужного засобу соціальної критики та методологічної альтернативи систематичному філософствуванню. Її цінність полягає не лише у здатності до вільного вираження думки, але й у її потенціалі для проблематизації усталених знань, стимулювання інтелектуального діалогу та розкриття складності та багатогранності людського досвіду. У контексті сучасної

академічної філософії, дослідження есеїстики набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє переосмислити традиційні межі філософського дискурсу та відкрити нові шляхи для критичної рефлексії над сучасним світом.

1.2. Есеїстика як літературний жанр та її відмінності від наукового дослідження

Есеїстика, займаючи особливе місце на межі літератури та філософії, являє собою спосіб осмислення світу, що помітно відрізняється від традиційного наукового дослідження. Розуміння її унікальності вимагає детального розгляду ключових характеристик есеїстики як літературного жанру та чіткого окреслення її принципових відмінностей від наукового дискурсу.

Термін "есей" походить від французького "essai", що буквально означає "спроба", "нарис", "дослід". Вже сама етимологія вказує на пробний, не остаточний характер висловлювання, відсутність претензії на вичерпність або абсолютну істину. Історично, становлення есеїстики як самостійного жанру пов’язують з творчістю

Мішеля де Монтеня та його збіркою "Проби", яка започаткувала розмірковування над широким спектром тем - від дружби та виховання до страху смерті та людських звичаїв.

Основними характеристиками есеїстики як літературного жанру є невеликий обсяг та фрагментарність, адже есе, як правило, є коротким прозовим твором, що концентрується на окремій проблемі, питанні або групі пов’язаних ідей. Його структура часто є фрагментарною, допускаючи відступи, асоціативні переходи, недомовленість та відкритий фінал. Автор не ставить мету глибоко охопити всю тему, а зосереджується на її окремому аспекті, висловлюючи власний погляд. Важливою рисою є суб’єктивність авторської позиції та особиста інтонація. Есеїст не намагається бути об’єктивним спостерігачем, як науковець, а відкрито демонструє власне ставлення до предмета розмови, ділиться особистими думками, переживаннями, спостереженнями та оцінками.

Мова есею часто є емоційною, експресивною, позначеною індивідуальним стилем автора, його манерою мислення та відчуття. Есеїстика також відрізняється вільною композицією та асоціативним характером викладу. Нарис не підпорядковується жорстким структурним вимогам наукового дослідження.

Композиція есею може мати довільну структуру, зо базується на ассоціативних зв'язках, інтуїтивних відкриттях, ліричних відступах та нелінійного розвитку думки. Автор може вільно переходити від однієї ідеї до іншої, не завжди дотримуючись суворої логічної послідовності, що робить процес читання більш динамічним та непередбачуваним. Характерною рисою є проблематичність і відкритість до різноманітних тлумачень. Есеї часто порушують складні питання, не надаючи остаточних чи беззаперечних відповідей. Їх мета скоріше спрямована на спонукання читача до роздумів, стимулювання інтелектуальних дискусій та подання проблеми з різних, часом несподіваних поглядів. Есеїстичний текст залишається відкритим для численних інтерпретацій і не повне прагнуло висвітлення теми. Нарешті, есеїстика активно використовує художні засоби та образність.

На відміну від сухої та формальної мови наукового дослідження, есеїстика активно використовує різноманітні художні засоби - метафори, порівняння, алегорії, іронію, риторичні запитання та інші інструменти. Образність мови сприяє емоційному впливу на читача, робить абстрактні ідеї більш конкретними та зрозумілими, а процес читання - більш захопливим та естетично цінним. Залежно від основної тематики та стильових особливостей виділяють такі типи есе: філософські, літературно-критичні, публіцистичні, науково-популярні, мистецтвознавчі та інші.

Незважаючи на те, що як есеїстика, так і наукове дослідження спрямовані на пізнання світу та розширення знань, між ними існують принципові відмінності за метою, методологією, структурою та критеріями оцінки.

Основна мета наукового дослідження полягає в здобутті об'єктивних і перевірених знань про конкретний об'єкт чи явище. Науковець прагне встановити причинно-наслідкові зв'язки, визначити закономірності, розробити

теорії та висунути гіпотези, які можна підтвердити як емпіричними методами, так і логічними міркуваннями. Натомість, метою есеїстики є насамперед вираження авторської позиції, провокування роздумів читача, дослідження проблеми з різних, часто неочікуваних кутів зору, а також естетичний вплив на читацьку аудиторію. Есеїст не стільки прагне до встановлення істини, скільки до її інтерпретації та осмислення через призму власного досвіду та світогляду.

Наукове дослідження спирається на чітко визначені методи дослідження, логічну аргументацію, критичний аналіз літератури та посилання на авторитетні джерела. Науковець прагне бути об’єктивним і звести до мінімум вплив суб’єктивних факторів на результати свого дослідження. . Есеїстика, навпаки, використовує значно ширший спектр методів викладу, включаючи розповідь, опис, міркування, аналогії, риторичні запитання тощо. Есеїст може вільно використовувати особистий досвід, інтуіцію, емоції та суб’єктивні оцінки як аргументи, що є неприпустимим у науковому дослідженні.

Наукове дослідження характеризується чіткою та формалізованою структурою, а мова наукової праці є переважно формальною, позбавленою емоційності та образності, з активним використанням спеціальної термінології. Есеїстика відрізняється вільною композицією, відсутністю жорстких структурних вимог та переважно неформальною, емоційно забарвленою мовою.

Далі оцінюється за критеріями наукової новизни, теоретичної та практичної значущості отриманих результатів, достовірності даних, логічності аргументації та обґрунтованості висновків. Есеїстика оцінюється за іншими критеріями, такими як глибина думки, оригінальність авторського погляду, майстерність викладу, естетичний вплив на читача та здатність викликати емоційний та інтелектуальний відгук.

Важливо зазначити, що між есеїстикою та науковим дискурсом існує певна взаємодія та взаємовплив. Есеїстика може виступати як форма популяризації наукових ідей, роблячи складні концепції більш доступними та цікавими для широкої аудиторії. З іншого боку, елементи есеїстики можуть проникати і в науковий дискурс, особливо у гуманітарних науках. Крім того, есе

може стати простором для філософського осмислення фундаментальних основ наукового пізнання.

Отже, есеїстика, як літературний жанр, вирізняється своєю суб’єктивністю, фрагментарністю, вільною композицією та активним використанням художніх засобів. На відміну від наукового дослідження, яке прагне до об’єктивності, верифікованості та систематичності, есеїстика зосереджується на вираженні авторської позиції, провокуванні роздумів та дослідженні проблеми з різних, часто несподіваних, кутів зору. Попри ці фундаментальні відмінності, есеїстика та науковий дискурс можуть взаємодіяти та взаємно збагачувати один одного, сприяючи глибшому розумінню світу та розширенню горизонтів пізнання.

1.3. Методологічні підходи до аналізу філософських текстів в онлайн-середовищі

Сучасні філософи все частіше використовують інтернет, щоб вивчати, розбирати та розуміти філософські тексти. З появою цифрової ери відкрилися нові можливості для розуміння філософських ідей, але разом з тим з'явилися й нові завдання для дослідників. Щоб аналізувати філософські тексти в онлайні, потрібно змінювати звичні підходи та придумувати нові інструменти, які б враховували особливості цифрових форматів, можливості спілкування та велику кількість інформації.

Один із головних способів аналізу – це цифрова герменевтика. Це коли ми поєднуємо звичайні способи розуміння текстів з комп'ютерними інструментами. Замість того, щоб просто читати текст від початку до кінця, ми використовуємо пошукові системи, програми для аналізу контексту, різні графіки та інтерактивні платформи. Це допомагає швидко знаходити головні ідеї, дивитися, як часто вони зустрічаються та з якими іншими ідеями пов'язані в тексті або в багатьох текстах одразу. Так ми можемо знаходити приховані закономірності, перевіряти свої припущення щодо того, що хотів сказати автор, і краще розуміти, в якому

інтелектуальному середовищі створювався текст. Це можна робити точніше та швидше, ніж раніше [13].

Ще один важливий інструмент – це використання корпусної лінгвістики. Ми створюємо великі електронні збірки філософських текстів (наприклад, твори одного автора, тексти певного періоду або філософського напряму) і використовуємо статистичні методи, щоб вивчати особливості мови, терміни та стиль цих текстів.

Аналізуючи, як часто вживаються певні слова, які стійкі словосполучення використовуються та які граматичні конструкції переважають, ми можемо простежити, як змінювалися поняття, як певні ідеї впливали на філософську мову та чим відрізняється стиль різних авторів. Комп'ютерні програми також допомагають знаходити зв'язки між різними текстами, цитати та натяки, що важливо для розуміння того, як розвивалися філософські ідеї [26].

Крім кількісних методів, в онлайні стають популярними й якісні підходи до аналізу філософських текстів. Наприклад, на онлайн-платформах з'явилася можливість інтерактивно коментувати та робити позначки в текстах. Це створює простір для спільного обговорення та критичного аналізу. Дослідники можуть ділитися своїми думками, ставити запитання, виділяти важливі частини тексту та додавати свої коментарі прямо в документі. Це допомагає глибше зрозуміти текст, розглядаючи його з різних точок зору, та сприяє співпраці між дослідниками [26].

Платформи для онлайн-читання з функціями коментування можуть бути дуже корисними для проведення семінарів, дискусій та дослідницьких проектів, об'єднуючи експертів з різних куточків світу.

Особливу увагу слід звернути на візуалізацію даних під час аналізу філософських текстів. Представляючи текстову інформацію у вигляді графіків, схем, часових шкал або карт понять, виявляти складні зв’язки між різними ідеями, аргументами та концепціями, які можуть залишитися непоміченими при звичайному читанні. Наприклад, за допомогою мережевих діаграм можна показати, як часто певні терміни використовуються разом і наскільки сильно

вони пов'язані в межах великої кількості текстів. Це допомагає побачити основні групи понять та інтелектуальні впливи. Часові шкали можуть відобразити, як філософські ідеї розвивалися з часом, показуючи їхній шлях та зміни. Концептуальні карти можуть структурувати складні аргументи, виділяючи головні тези, допоміжні доводи та контраргументи, роблячи філософську думку більш зрозумілою та доступною для аналізу.

Для аналізу філософських текстів в онлайн-середовищі використовуються методи контент-аналізу. За допомогою спеціальних програм можна автоматично обробляти великі обсяги текстів, щоб виявити основні теми, ідеологічні установки, емоційне забарвлення та інші важливі характеристики. Це особливо корисно при дослідженні філософської есеїстики в сучасному інформаційному просторі, оскільки дозволяє аналізувати безліч есе, блогів, форумних дискусій та коментарів у соціальних мережах, виявляючи ключові питання, які хвилюють сучасне суспільство, та способи їх філософського осмислення. З розвитком штучного інтелекту та машинного навчання з'являються нові можливості для аналізу філософських текстів.

Моделі обробки природної мови можуть автоматично знаходити аргументи, класифікувати тексти за темами або філософськими школами, аналізувати зв'язки між поняттями та навіть створювати короткі виклади або анотації філософських текстів. Хоча використання ШІ у філософських дослідженнях ще тільки починається, воно обіцяє значно розширити наші можливості у роботі з великою кількістю інформації та виявленні неочевидних закономірностей. Важливо пам'ятати, що аналіз філософських текстів в онлайні також створює певні складнощі. Одна з них – це достовірність джерел. В інтернеті багато неперевіреної або упередженої інформації, тому дослідники повинні уважно оцінювати джерела та використовувати лише надійні та авторитетні ресурси.

Ще одна проблема – це контекстуалізація. Щоб зрозуміти філософський текст, потрібно знати історичний, культурний та інтелектуальний контекст, в якому він був створений. В онлайні інформація часто подається окремими

фрагментами без контексту, тому дослідникам потрібно докладати додаткових зусиль, щоб відновити цю картину.

Особливості цифрових форматів, такі як гіперпосилання та мультимедійність, вимагають від дослідників нових навичок та підходів до аналізу. Гіперпосилання можуть створювати складні мережі зв'язків між різними текстами, і досліднику потрібно вміти орієнтуватися в цьому інформаційному просторі та розуміти ці зв'язки. Мультимедійні елементи можуть давати додаткові рівні розуміння, але також вимагають спеціальних методів аналізу.

Отже, способи аналізу філософських текстів в онлайн-середовищі постійно розвиваються і поєднують традиційні філософські підходи з інструментами цифрових технологій. Використання цифрової герменевтики, корпусної лінгвістики, інтерактивного коментування, візуалізації даних, контент-аналізу та методів машинного навчання відкриває нові можливості для дослідження філософської думки. Однак дослідники також повинні бути готові до вирішення нових завдань, пов'язаних з достовірністю інформації, контекстуалізацією та особливостями цифрових форматів. Для цього потрібне критичне мислення, знання методології та готовність до експериментів з новими інструментами.

РОЗДІЛ 2
ІНФОРМАЦІЙНО-МЕРЕЖЕВИЙ ПРОСТІР ЯК КОНТЕКСТ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ЕСЕЇСТИКИ ТА ЙОГО СПЕЦИФІКА

2.1. Характеристики та особливості сучасного інформаційного суспільства

Інформаційне суспільство — це соціально-культурна формація, що вирізняється центральною роллю інформації та знання в усіх сферах людського життя. Його становлення відбувалося поступово, але найбільшого поширення ця модель набула з розвитком цифрових технологій, Інтернету та засобів масової комунікації. На відміну від попередніх історичних етапів, де ключовими ресурсами були матеріальні засоби (земля, сировина, праця), сучасне суспільство функціонує на основі обробки, передачі та інтерпретації інформації, що стала основою економіки, політики, культури та освіти [25].

Однією з ключових характеристик такого суспільства є перевага знання над фізичною працею. Виробництво, керування соціальними процесами, прийняття рішень — усе більше залежить не від кількості ресурсів, а від здатності отримувати, аналізувати й ефективно використовувати інформацію. Люди, які володіють інформаційними технологіями або створюють інтелектуальний контент, формують нову еліту — експертів, цифрових креаторів, аналітиків. При цьому збільшується нерівність між тими, хто має доступ до цифрових інструментів, і тими, хто залишається за межами інформаційного простору. Відтак постає соціальний виклик — необхідність забезпечення інформаційної рівності, захисту цифрових прав та створення умов для доступного навчання [8].

Інформаційне суспільство також відзначається глобальною мережею комунікації. Інтернет забезпечує постійне з’єднання мільярдів людей, організацій, структур, стираючи географічні, часові та культурні бар’єри. Це

формує новий тип спілкування — динамічний, гібридний, багатоканальний. Люди можуть взаємодіяти у віртуальному середовищі без прямого фізичного контакту, обмінюватися думками, створювати спільноти за інтересами, незалежно від місця проживання. Водночас ця глобалізація породжує й нові ризики — втрату національної ідентичності, поширення дезінформації, послаблення етичних та особистих меж [25].

Особливу увагу слід приділити зміні способу сприйняття інформації. У цифровому середовищі переважає короткий, фрагментарний контент — відео, пости, меми, заголовки. Це впливає на когнітивні здібності людини: формується кліпове мислення, що ускладнює глибоке аналізування та критичне осмислення. Людина вже не зосереджується на тривалому процесі читання чи рефлексії, а звикає до швидкого споживання інформаційних порцій. Утверджується новий стиль пізнання — поверхневий, але оперативний. Освіта, зокрема вища, повинна адаптуватися до цих змін, розвиваючи у студентів навички цифрової грамотності, аналітичного мислення та етичної відповідальності [24].

У центрі інформаційного суспільства знаходяться медіа — як класичні, так і цифрові. Вони не лише передають новини чи розваги, а створюють цілісну інформаційну реальність, яка формує уявлення людей про світ. Згідно з концепцією гіперреальності, запропонованою Жаном Бодрійяром, медіа вже не просто віддзеркалюють події, а конструюють нові символічні структури, які впливають на поведінку, політичні переконання та цінності. Внаслідок цього виникає проблема: як розрізнити автентичну інформацію від фальсифікацій, симулякрів чи штучно створених наративів [10].

Ще однією важливою характеристикою є надзвичайна динамічність змін. Те, що сьогодні вважається інноваційним, уже завтра може стати застарілим. Нові технології з’являються з такою швидкістю, що традиційні інститути — освіта, право, моральні норми — не завжди встигають за ними. Це створює стан постійної адаптації, вимагає гнучкості, здатності до навчання протягом усього життя. У цьому середовищі зростає роль самостійного, критичного мислення та

філософського осмислення — як інструментів, що дозволяють людині не загубитися серед потоку інформації.

Отже, інформаційне суспільство — це складна й багатовимірна структура, яка кардинально змінює способи існування людини у світі. Вона потребує не тільки технологічної, а й філософської рефлексії: над тим, як формуються знання, якою є природа істини в епоху алгоритмів, що означає свобода в умовах цифрового контролю. Лише через усвідомлення цих трансформацій можливе формування гуманістичної стратегії розвитку, де технології служать людині, а не навпаки.

2.2. Вплив Інтернету та соціальних мереж на комунікацію та поширення інформації

Інтернет та соціальні мережі стали ключовими інструментами комунікації в сучасному інформаційному суспільстві. Їхній вплив на способи взаємодії між людьми, структурування знань, формування громадської думки та доступ до інформації є безпрецедентним у масштабах історичного розвитку людства. Традиційні форми комунікації — усна мова, письмо, друковані видання — втратили монополію на обмін інформацією, поступившись місцем цифровим платформам, які діють у режимі реального часу [4].

Інтернет кардинально трансформував комунікаційне середовище: він відкрив нові горизонти миттєвої передачі повідомлень, подолавши просторові та часові межі. Люди можуть взаємодіяти через електронну пошту, месенджери, відеозв’язок, блоги, форуми, соціальні мережі — навіть перебуваючи на різних континентах. Така форма комунікації є не лише зручною, а й принципово новою: вона передбачає багатоканальність, інтерактивність, зворотний зв’язок, участь у спільному створенні контенту. Замість ієрархічної моделі «джерело–реципієнт» утверджується горизонтальна структура, де кожен може бути одночасно автором, критиком і споживачем інформації [5].

Особливої ваги в цьому процесі набули соціальні мережі — Facebook, Instagram, X (Twitter), TikTok, YouTube та інші. Вони стали не лише простором соціальної взаємодії, а й платформами для самопрезентації, публічного дискурсу, формування ідентичності. У мережевому середовищі кожен користувач має змогу створювати контент, впливати на аудиторію, долучатися до обговорення важливих соціальних, політичних чи культурних подій. Це розширило межі участі в суспільному житті, але водночас поставило нові виклики — як-от питання відповідальності за поширення інформації, дезінформації, інформаційного шуму.

Поява цифрових платформ також змінила характер поширення знань. Раніше доступ до інформації був обмеженим — він вимагав спеціальної освіти, доступу до бібліотек, наукових журналів або експертних джерел. Сьогодні ж пошук інформації можливий миттєво — достатньо мати смартфон або інший пристрій із доступом до Інтернету. Це демократизує знання, але водночас створює ризик втрати глибини пізнання. Користувач часто споживає інформацію поверхнево, не перевіряючи джерел, не розрізняючи фактів і думок. Феномен “інформаційного перенасичення” веде до втоми, плутанини та зниження здатності до критичного осмислення.

У зв’язку з цим постає проблема фільтрації інформації. Соціальні мережі, базуючись на алгоритмах персоналізації, пропонують користувачу контент, що відповідає його попереднім уподобанням. Це формує своєрідні інформаційні бульбашки, у межах яких людина взаємодіє лише з однодумцями, а протилежні точки зору або не з’являються в її полі зору, або сприймаються ворожо. Такий механізм підсилює поляризацію, радикалізацію суспільства, послаблює діалогічність та здатність до порозуміння.

Ще одним аспектом є зміна природи публічного простору. Якщо раніше простір публічності був чітко окреслений — парламент, газета, академічна трибуна, — то сьогодні соціальні медіа виконують роль альтернативної арени для обговорення. Вони дають змогу маргіналізованим голосам бути почутими, однак також є майданчиком для фейкових новин, маніпуляцій, популізму. У

зв’язку з цим важливою стає цифрова етика — здатність розуміти наслідки онлайн-комунікації, поважати інші позиції, розрізняти правдиву та викривлену інформацію.

Зміни торкнулися й самої мови комунікації. Під впливом інтернет-культури мова стає більш фрагментарною, емоційною, часто спрощеною. З’являються нові мовні форми — меми, гіфки, емодзі, скорочення, які хоч і пришвидшують обмін, але можуть знижувати точність та глибину висловлювання. Цей процес потребує уважного аналізу з боку філософії мови, комунікації та етики.

Таким чином, Інтернет і соціальні мережі стали не лише новими засобами передачі інформації, а й середовищем, що формує нову культуру спілкування, пізнання та суспільної взаємодії. Вони потребують глибокого осмислення — не лише з точки зору технологічного розвитку, а й у контексті людських цінностей, прав, ідентичності та свободи мислення. Філософія комунікації постає тут як ключовий інструмент розуміння змін, що відбуваються, а також вироблення відповідей на виклики цифрової доби.

2.3. Форми та формати філософських есе в інтернет-просторі (блоги, статті, пости в соціальних мережах тощо)

Цифрова доба змінює не лише канали комунікації, але й форми філософського висловлювання. У просторі інтернету есеїстика виходить за межі друкованої культури, набуваючи нових форматів: від традиційних блогів і онлайн-статей до коротких філософських постів, подкастів і відеоесе. Ця трансформація свідчить про актуалізацію філософії в публічному просторі та нові способи донесення ідей до аудиторії.

Розглянемо блоги як засіб поширення есе. Блоги стали однією з основних платформ для поширення філософських есе у мережі. Вони дозволяють авторам без обмежень ділитися своїми думками і створювати дискусії на будь-яку тему. Одним із яскравих прикладів є блог Марка Загвія, де автор обговорює питання

соціальної філософії, етики, а також впливу нових медіа на суспільство. Загвій часто піднімає актуальні питання, такі як етика онлайн-спілкування або філософія інформаційного суспільства, поєднуючи глибокі теоретичні роздуми з прикладами з повсякденного життя. Блоги надають свободу висловлення поглядів без обмежень, що характерно для академічних публікацій. Іншим прикладом є блог «Філософський салон» (англ. «The Philosophical Salon»), який публікує статті філософів на актуальні соціально-політичні питання, пропонуючи нетривіальні погляди на філософські теми. Через такий формат автори можуть спілкуватися зі своєю аудиторією, а також отримувати відгуки, що є важливим елементом інтелектуального діалогу [44].

Звернемо увагу на статті в онлайн-виданнях. Філософські статті в онлайн-виданнях, таких як «Aeon» або «Філософські дослідження» (англ. «Philosophical Investigations») забезпечують можливість глибшого осмислення проблем філософії та дозволяють авторові звертатися до більш обізнаного читача. Ці платформи публікують статті, які сполучають академічний підхід з популяризацією філософії. Приміром, статті на Aeon часто порушують складні теми, такі як екзистенціалізм, проблеми сучасної моралі, або теорії свідомості. Вони надають читачам можливість ознайомитися з поглибленими філософськими ідеями, написаними доступною мовою [37].

Розглянемо пости в соціальних мережах, як спосіб поширення. Соціальні мережі стали популярним середовищем для коротких філософських роздумів і обміну ідеями. Пости в соціальних мережах дозволяють філософам та інтелектуалам звертатися до величезної аудиторії, яка може не бути спеціалістами в області філософії, але зацікавлена в обговоренні важливих соціальних і етичних питань. Одним із прикладів є Twitter-акаунт філософа Славоя Жижека (словен. Slavoj Žižek), який регулярно публікує короткі, але глибокі роздуми на актуальні соціально-політичні теми [38]. Його пости стають не лише привернення до важливих проблем, але й інструментом для виклику діалогу серед підписників. Також популярним є акаунт «Школа Життя» (Англ. «The School of Life») який публікує пости про філософію в контексті

повсякденного життя. Вони надають короткі і доступні пояснення класичних філософських ідей, таких як теорія стоїцизму або екзистенціалізму, щоб допомогти людям краще орієнтуватися в особистих питаннях чи в складних ситуаціях життя [42].

Перейдемо до Telegram-есе._Telegram як платформа для мікрофілософії надає унікальні можливості для коротких і глибоких рефлексій. Філософи та інтелектуали можуть публікувати свої есе в стилі, який поєднує афористичність та глибину думок. Telegram-канали часто є майданчиком для швидкого обміну ідеями, що дозволяє створити інтелектуальне співтовариство, де учасники можуть взаємодіяти без фільтрацій академічних видань. Одним із прикладів є канал «Філософські нотатки» (англ. «Philosophy Notes») де публікуються короткі роздуми на філософські теми, що спонукають до осмислення глибоких питань сучасності. Мікрофілософія в такому форматі набуває популярності завдяки своїй доступності та здатності швидко реагувати на соціальні й культурні зміни

Відеоесе та подкасти стали важливими елементами сучасної філософської есеїстики. Вони дозволяють поєднувати філософські ідеї з візуальними й аудіовізуальними ефектами, створюючи нову форму риторики філософії, де контент подається не тільки через слова, а й через зображення, звук, монтаж. Відеоесе, як правило, мають коротку тривалість і часто намагаються зберегти глибину мислення через адаптацію до швидкого сприйняття інформації. Одним із яскравих прикладів є Philosophy Tube, який пропонує відео з аналізом класичних філософських ідей та сучасних питань. Відео-формат дозволяє поєднувати лекцію з елементами театру, що робить філософію більш доступною та емоційно насиченою [39]. Подкасти, як формат, також здобули популярність серед тих, хто хоче слухати про філософію під час повсякденних справ. Одним із відомих прикладів є подкаст The Partially Examined Life, де філософи обговорюють класичні твори, поєднуючи глибокі теоретичні роздуми з повсякденними життєвими ситуаціями. Такий формат дозволяє слухачам зануритися в роздуми про філософію, не потребуючи великого часу або складних академічних знань.

У соціальних мережах філософські пости часто набувають форми афоризмів, коротких, але глибоких висловів, що мають на меті спонукати до роздумів. Пости в таких мережах, як Instagram або Twitter, зазвичай мають обмеження в кількості символів, що спонукає авторів до стислості та лаконічності, але водночас відкриває можливість для глибокої філософської рефлексії. Відомі філософи та культурні діячі, такі як Alain de Botton, використовують соціальні мережі для публікації коротких афоризмів, які стають точками входу до великих філософських проблем. Ці пости не просто пропонують готові відповіді, а стимулюють дискусії й рефлексії серед підписників.

Мультимедійні формати, такі як відеоблоги (влоги) або подкасти, стають все більш популярними в контексті філософської есеїстики. Вони дозволяють поєднувати текст, відео, звук та зображення для створення більш інтерактивних та доступних матеріалів. Один із прикладів такого формату — відео на каналі «Philosophy Tube», де автор надає освітні відео на філософські теми, поєднуючи лекції з елементами театру та креативними візуальними ефектами. Це дозволяє значно полегшити сприйняття важких філософських концептів і робить їх цікавими для молоді [39].

Інший приклад — подкасти The Partially Examined Life, де філософи обговорюють класичні твори філософії, розглядаючи їх з різних точок зору. Ці подкасти популярні серед людей, які хочуть слухати про філософію під час подорожей або інших повсякденних справ.

Підсумок. Онлайн-есеїстика не є відхиленням від філософської традиції, а її продовженням у нових формах. Вона зберігає головне — свободу мислення, сумнів, відкритість. Як писав Мішель де Монтень: “Я сам є зміст мого есе.” Ця ідея сьогодні реалізується в блогах, постах, відео та подкастах — філософія живе там, де є людина, яка думає [.

Усе це засвідчує необхідність глибокого філософського осмислення змін, що відбуваються. Філософія у XXI столітті повинна не лише аналізувати нові явища цифрової доби, але й формувати етичні орієнтири, які дозволяють людині

залишатися автономною, критично мислячою, відповідальною особистістю в умовах глобального інформаційного обміну. Саме філософська рефлексія стає важливим інструментом розуміння трансформаційних процесів, збереження гуманістичних цінностей, підтримки діалогу культур та формування стійких основ суспільного розвитку в епоху цифрових технологій.

РОЗДІЛ 3
ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ФІЛОСОФСЬКОЇ ЕСЕЇСТИКИ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ

3.1. Вплив штучного інтелекту на філософську есеїстику: між автоматизацією змісту та збереженням творчої унікальності

Активне впровадження штучного інтелекту в культурну сферу, зокрема в літературну творчість, засвідчує глибокі зміни у структурі мислення, комунікації та уявленнях про творчу суб'єктність. У цьому контексті філософська есеїстика як форма особистісного мислення й авторської рефлексії опиняється перед викликом автоматизації смислотворення. Штучний інтелект здатний імітувати стилі, конструювати тексти, генерувати фрази, які поверхнево нагадують філософські міркування, проте залишаються позбавленими онтологічної глибини, яка властива справжній філософській позиції .

Справжній філософський текст завжди є продовженням внутрішнього діалогу людини з собою та світом. Він не просто передає інформацію, а народжується у процесі осмислення власного досвіду, реагування на події, зіткнення з невизначеністю. Саме тому есеїстика часто має інтимний характер, навіть якщо йдеться про загальні ідеї. У такому письмі важлива не тільки логіка, а й інтонація, сумнів, емоція. Штучний інтелект може відтворити структуру або стиль, але він не здатен «прожити» текст, тому його продукт завжди залишатиметься поверхневим.

Окрім того, автоматизоване створення філософських текстів змінює ставлення до самого поняття творчості. Якщо раніше писання есею вимагало часу, зусиль і глибокого занурення у тему, то тепер багато хто може обмежитись генерацією тексту за кілька секунд. Це створює ілюзію філософської роботи, але позбавляє процес тієї внутрішньої праці, яка і є головною цінністю. У результаті може зникнути повага до авторства як до унікального прояву людської думки, а сам текст стане просто продуктом для споживання, а не діалогу.

Також варто звернути увагу на те, як змінюється роль читача. Якщо ми знаємо, що текст створено живою людиною, ми шукаємо в ньому щось справжнє — інший досвід, новий погляд, емоцію. Якщо ж перед нами текст, згенерований алгоритмом, цей зв'язок втрачається. Читач не відчуває присутності автора, а отже — втрачається довіра, знижується інтерес. Таким чином, автоматизація письма може призвести до того, що філософська есеїстика втратить свою головну силу — здатність будувати міст між двома свідомостями: автора й читача.

Філософське есе передбачає не лише формування тексту, а передусім — внутрішню роботу думки, сумнів, пошук меж можливого. Есеїстика не є набором висловлювань, упорядкованих у стильовому чи риторичному сенсі. Це завжди жива, багаторівнева форма самовираження. Штучний інтелект, за своєю природою, відтворює патерни, але не переживає досвіду — саме тому він не може бути суб'єктом есеїстичного мислення, хоч і здатен формально наслідувати його риси.

У сучасному культурному середовищі, де цифрові технології стрімко інтегруються в усі сфери життя, виникає необхідність осмислення впливу штучного інтелекту (ШІ) на філософську есеїстику як форму мислення й авторського самовираження. Технологічні можливості, зокрема генеративні мовні моделі, дозволяють створювати тексти, що поверхово нагадують філософські роздуми, проте в основі цих продуктів відсутній головний чинник — особистісна позиція мислячого суб'єкта. Такий тип письма передбачає не лише логічну послідовність аргументів, а й наявність індивідуального досвіду, стилістичної особливості та філософського темпераменту автора. Саме тому спроби автоматизувати цей процес за допомогою ШІ викликають занепокоєння у філософській та гуманітарній спільноті.

Попри те, що сучасні алгоритми можуть генерувати тексти, структурно подібні до есеїв, вони залишаються вторинними щодо змісту. Штучний інтелект не здатний продукувати нові філософські ідеї, адже він не має екзистенційного досвіду, не стикається з моральною чи метафізичною проблематикою як жива

істота. Його діяльність ґрунтується на статистичних закономірностях і шаблонних зв’язках між словами, а не на внутрішньому пошуку істини. У такому контексті виникає ризик знецінення філософської есеїстики як унікального жанру, де ключову роль відіграє не лише зміст, а й акт мислення як процес, що включає сумніви, інтуїції, афекти, стиль та особистий світогляд.

Таким чином, вплив ШІ на філософську есеїстику не полягає у прямому «вбивстві» творчості, а радше у створенні ілюзії змісту без наявності справжньої авторської інтенції, що може призводити до ерозії культурного значення філософського висловлювання в мережевому просторі. У результаті з’являється ризик втрати особистісної глибини, якої не може надати жодна машина. Есе, створене без внутрішнього болю, сумніву чи пошуку — лише набір речень, а не філософський жест. Тому важливо не лише розрізняти справжню думку від штучної, а й підтримувати культуру, де людський досвід, відвертість і саморефлексія залишаються головною цінністю творчості.

3.2. Значення особистісного авторства у філософській есеїстиці в умовах розвитку штучного інтелекту

Однією з головних ознак філософської есеїстики є наявність авторської позиції. Есей, на відміну від наукової статті чи публіцистичного тексту, завжди передбачає безпосередню присутність суб’єкта — того, хто не просто висловлює думку, а проживає її. Саме в есе розкривається унікальний спосіб мислення, інтонація, досвід і внутрішній світ автора. Це форма діалогу між «я» та світом, яка не може бути відтворена поза межами людського досвіду.

З появою технологій штучного інтелекту, здатних генерувати тексти, зростає небезпека втрати цієї унікальності. Машина може створити зовні грамотно сформульований текст, подібний до есе, однак він буде позбавлений головного — особистісного сенсу. ШІ не володіє свідомістю, не переживає емоцій, не має ціннісних орієнтирів чи філософського болю. Він лише комбінує фрагменти наявного матеріалу, створюючи ілюзію змісту. Це ставить під сумнів

саму ідею авторства у цифрову епоху.Якщо текст створено без участі особистості — чи є він твором у філософському значенні?

Справжній філософський есей не просто передає інформацію — він відкриває простір для саморефлексії, сумніву, відкритості до альтернатив. Текст, створений ШІ, не може бути носієм інтелектуального пошуку, бо він позбавлений внутрішньої мотивації до осмислення. Водночас, використання ШІ у філософській творчості можливе, якщо чітко розмежовувати ролі. Людина залишається автором, джерелом змісту, носієм філософської ідеї. Штучний інтелект може допомогти у структуризації, оформленні, адаптації тексту — тобто відігравати технічну допоміжну функцію, не замінюючи сам процес мислення. Лише за такої умови можлива етична та філософська співпраця людини з технологією.

Таким чином, у цифрову добу захист суб'єктивного авторства стає не просто формальністю, а необхідною умовою збереження сенсу філософської есеїстики як особистісного жесту мислення. Штучний інтелект може бути корисним інструментом для вдосконалення процесу написання та поширення філософських ідей, однак він не має права виступати як заміна творчої свідомості автора. Якщо філософська есеїстика продовжить існувати як жанр, що не тільки інформує, але й ставить питання, формулює сумніви і шукає істину, то необхідно зберігати чітке розмежування між технічними засобами створення тексту і його змістом. Тільки таким чином можна уникнути втрати того унікального інтелектуального досвіду, який надає есеїстика.

Найважливішим аспектом, на який слід звертати увагу, є здатність людини формулювати нові запитання, відкривати нові горизонти думки, що й є суттю філософії. У цьому сенсі ШІ може бути корисним для адаптації та презентації вже існуючих ідей, але він не може стати джерелом нових філософських відкриттів. Тому філософське авторство, навіть в епоху цифрових технологій, повинно залишатися виключно людським процесом.

Саме завдяки особистісному авторству філософський есей залишається живим жанром, що передає не лише думку, а й досвід переживання. Людина, яка

пише, не просто аналізує — вона розмірковує, шукає, ставить під сумнів. Таке письмо завжди пов’язане з внутрішнім зануренням, із рефлексією над власним життям і світом навколо. Тому особистість автора — це не додаток до тексту, а його основа.

У той час як штучний інтелект може допомогти з технічними моментами, наприклад, зробити текст більш зрозумілим або структурованим, він не здатен створити справжнє філософське осмислення. Усе, що продукує ШІ, базується на чужих думках і шаблонах. У нього немає власного досвіду або внутрішнього занепокоєння, яке часто стає поштовхом до написання есею. Без цього тексти стають схожими один на одного й втрачають глибину.

Справжня філософія починається з особистого запитання. З того моменту, коли людина стикається з нерозумінням, сумнівами або потребою знайти сенс. Це завжди індивідуальний процес, який не можна автоматизувати. Тому навіть якщо ШІ буде широко використовуватись у сфері освіти, літератури чи публіцистики, місце філософського автора залишиться незамінним. Крім того, важливо не лише хто створює текст, але і як він сприймається. Читач очікує у філософському есеї зустрічі з живим голосом, з особистістю. Тому ідентичність автора відіграє велику роль. Без неї неможливо побудувати той глибинний зв’язок між текстом і читачем, який робить філософську есеїстику унікальною.

Отже, в умовах розвитку цифрових технологій особистісне авторство залишається ключовою цінністю. Воно захищає есеїстику від знеособлення, робить її джерелом осмислення, а не просто набором правильних фраз. Штучний інтелект — це лише інструмент, а не творець. Справжня філософська творчість і надалі повинна залишатись за людиною.

3.3. Можливості використання штучного інтелекту у філософській есеїстиці: від задуму автора до мережевої форми

Попри певну критику, спрямовану на вплив штучного інтелекту на творчість, не можна заперечити, що ІІ відкриває нові можливості для реалізації авторських ідей у мережевому просторі. Головною умовою такого використання

є збереження центральної ролі людини як творця змісту, джерела філософських концепцій та ціннісних орієнтирів.

Сутність філософського есею полягає у формулюванні глибинних питань, у внутрішньому досвіді осмислення світу — це те, що залишається виключною здатністю людини. Однак після того, як ідея сформована, ШІ може стати корисним інструментом для її візуального або цифрового втілення. Наприклад, на основі тексту есе можна за допомогою ШІ створити відеокліп, комікс, цифрову анімацію або звукову інтерпретацію — формати, що є більш адаптованими до вимог мережевого простору. У такому підході філософська думка зберігає свою глибину, а штучний інтелект виконує допоміжну, технічну функцію. Це дозволяє не тільки зберігати зміст філософської есеїстики, а й поширювати її в нових формах, що краще сприймаються сучасною аудиторією, особливо в контексті цифрової культури.

Таким чином, ІІ не замінює автора, а радше допомагає йому комунікувати з суспільством у нових форматах. Це можна порівняти з тим, як друкарський верстат колись розширив можливості поширення ідей, не вплинувши на саму сутність мислення. ШІ може стати таким самим засобом вираження — не змістовим творцем, а каналом для передачі сенсу. Разом з тим, зростає відповідальність автора за контроль над процесом трансформації його ідеї в медіа-продукт. Необхідно уникати ситуацій, коли філософська глибина втрачається заради візуальної ефектності чи спрощення. Успішна інтеграція ШІ у філософську есеїстику можлива лише тоді, коли технічна форма не витісняє смислову сутність.

Важливим аспектом такого співіснування є збереження межі між допоміжною функцією ШІ та творчою ініціативою автора. Коли саме філософ осмислює тему, задає напрям думки, емоційне наповнення й структурну логіку есе, а ШІ лише підсилює або візуалізує цю ідею — зберігається автентичність твору. У такому підході штучний інтелект перетворюється на засіб медіа-репрезентації, що розширює межі традиційного тексту, не замінюючи при цьому філософського змісту чи індивідуального голосу автора.

Нові формати, створені за участі ШІ — як-от відеоесе, візуальні колажі, інтерактивні сторітелінги — дозволяють залучати ширшу аудиторію до філософського дискурсу. Це особливо актуально у сучасному інформаційному просторі, де візуальне сприйняття часто переважає над текстовим. Якщо філософське есе, адаптоване у вигляді відеофрагмента чи короткої анімації, зберігає ідейну глибину, воно стає більш доступним, долає бар'єри академічності та входить у повсякденну комунікацію людини. За такого підходу філософія не втрачає своєї сутності, а виявляє нові форми присутності в культурному просторі.

Сучасні інструменти на основі штучного інтелекту, без сумніву, можуть бути корисними. Вони полегшують роботу з великим обсягом інформації, допомагають структурувати думки, покращити мовне оформлення. Але головне завдання автора есею — не просто передати інформацію, а торкнутись важливих питань життя, сенсу, вибору, відповідальності. Ці теми не можуть бути вирішені технікою — для них потрібне особисте осмислення.

Коли філософ пише есей, він вступає у внутрішній діалог з собою і з читачем. Такий текст не має на меті дати готову відповідь. Навпаки — він часто відкриває нові питання. Саме через це есеїстика має велику цінність у часи, коли інформації стає багато, а справжнього осмислення — дедалі менше.

Зберігаючи особистісне авторство, ми не лише відстоюємо роль людини в культурі, а й підтримуємо живий процес мислення. Штучний інтелект може допомогти, але не повинен керувати. Головне завдання — не втратити той внутрішній вогонь, що змушує людину шукати істину, навіть якщо вона не знає, де її знайти.

У підсумку, можна стверджувати, що філософська есеїстика в добу штучного інтелекту постає перед викликом, який водночас є і шансом. Відмова від сліпого наслідування машинного стилю та збереження особистісного ядра мислення — це шлях до збереження автентичності філософського слова. А розумне використання технологій — можливість надати цьому слову нової форми, що відповідає умовам цифрової комунікації.

Отже, у сучасному інформаційно-мережевому просторі штучний інтелект не мусить розглядатися як загроза для філософської есеїстики. Філософська есеїстика нагадує нам про важливість людського досвіду, щирості та інтелектуальної свободи. Вона залишається простором, де найважливіше — це не відповіді, а самі запитання, які здатна поставити тільки людина. Навпаки — за умови критичного підходу та творчої відповідальності — ІІ може стати продуктивним інструментом, який сприятиме не руйнуванню, а оновленню жанру, відкриваючи його для нових форматів і аудиторій, не змінюючи при цьому його сутнісної глибини.

Таким чином, попри всі переваги, які надають сучасні технології, філософська есеїстика зберігає свою особливу природу саме завдяки неповторності людського мислення, індивідуальному досвіду та глибокій рефлексії. Саме тому застосування штучного інтелекту у цій сфері має залишатися допоміжним інструментом, а не основним засобом творення змісту. Майбутнє філософської есеїстики значною мірою залежить від здатності зберегти її живу людську сутність у стрімко змінюваному цифровому середовищі.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження філософської есеїстики як феномену сучасного інформаційно-мережевого простору вдалося простежити, як трансформується форма філософського мислення і комунікації в умовах цифрової культури. Аналіз трьох основних розділів роботи дозволяє не лише окреслити специфіку цього жанру в сучасному середовищі, але й виявити нові смисли та функції, які набуває есеїстика у взаємодії з інтернетом, соціальними мережами, платформами та технологіями штучного інтелекту.

Осмислення історичних та теоретико-методологічних засад філософської есеїстики. фундаментальний аналіз філософської есеїстики як особливого жанру, що має складну історію та багатошарову структуру. Було усвідомлено, що есеїстика в філософії — це не лише форма вираження ідей, а й спосіб мислення, що дозволяє долати межі між академічною філософією та публічним дискурсом. Вивчення поглядів Монтеня, Ніцше, К'єркегора, Адорно, Беньяміна, а також представників постструктуралізму, дало змогу побачити, як філософське есе трансформувалося з інструменту індивідуальної рефлексії у форму критичного аналізу культури, суспільства та мови. Особливе значення має те, що філософська есеїстика поєднує суб'єктивність з аналітичністю, фрагментарність з цілісністю, академічну глибину з емоційною відкритістю.

З'ясовано, що есеїстика має давні філософські корені, які простежуються ще з часів античності (Сократ, Сенека), однак як самостійний жанр вона оформилася завдяки творчості Мішеля де Монтеня. Його ідея «дослідів» як способу самопізнання, роздумів та сумнівів започаткувала традицію філософського письма, що поєднує особистісне і загальне, аналітичне і афористичне. Подальші етапи розвитку жанру — в добу Просвітництва, у творах Ніцше, К'єркегора, Камю, Адорно, Беньяміна — показали, що філософське есе — це не другорядна форма вираження думок, а навпаки, воно створює можливості для поєднання різних підходів, вільного стилю викладу та глибокого критичного осмислення.

Насамперед філософська есеїстика відрізняється від наукової роботи тим, що має вільну побудову та форму емоційне й образне викладення, особистий стиль автора і різні погляди всередині тексту. На відміну від наукових текстів передає думки емоційно й художньо, відображає особисту позицію автора та може містити кілька точок зору. Вона не прагне встановити «остаточну істину», а навпаки — провокує на діалог, осмислення, полеміку. У цьому полягає її особлива філософська цінність: вона не лише формує певний зміст, але й вчить читача мислити — разом із автором або всупереч йому. У цьому значенні філософське есе — це процес, де автор і читач разом створюють сенс.

У сучасному світі, де все частіше тексти стають сухими, стандартизованими й створюються за шаблонами або навіть алгоритмами, філософське есе вигідно вирізняється тим, що дозволяє мислити по-людськи — вільно, глибоко, особисто. Повернення до есеїстичної форми — це ніби спроба повернути філософії її справжній голос: живий, щирий, емоційний, неформальний. У філософському есе автор може поділитися сумнівами, ставити запитання без обов’язку давати однозначні відповіді, міркувати не як учений у лабораторії, а як звичайна людина, яка переживає світ навколо. Це створює близькість між автором і читачем, бо есе не повчає, а розмірковує разом. Воно не ховається за складними термінами, а намагається говорити зрозумілою мовою про складне. Саме тому в час, коли багато текстів здаються бездушними або надто технічними, есеїстика знову стає актуальною — вона повертає у філософію емоції, інтонацію, власний погляд і людську участь.

Інформаційно-мережевий простір розглянутий як новий контекст функціонування філософської есеїстики. Було показано, що цифрове середовище докорінно змінює не лише спосіб поширення філософських ідей, а й саму структуру пізнання. Одним з ключових відкриттів стало усвідомлення того, що філософська есеїстика не просто адаптується до нових умов — вона змінює саму природу філософствування.

У сучасному цифровому середовищі, де панує багато візуального контенту, швидких повідомлень і постійної зміни інформації, філософські тексти

теж повинні змінюватися — ставати більш гнучкими, зручними для читання на різних платформах і ближчими до сучасного читача. Але саме в такому середовищі есеїстика набуває особливого значення. Вона дає можливість зупинитися, подумати глибше, відмежуватись від інформаційного шуму та неформатованої поверховості. Есе може стати противагою механічному споживанню контенту — способом зберегти справжнє мислення в цифрову епоху. Кліпове мислення, фрагментарність, прискорене споживання інформації створюють виклики для глибокого філософського аналізу, але водночас відкривають нові можливості для популяризації філософії.

У таких умовах есеїстика адаптується до вимог цифрової культури: з'являються короткі формати філософських постів, Telegram-есе, відеоесе, підкасти. Блоги, платформи на зразок The Philosophical Salon, онлайн-журнали (Aeon, The School of Life), особисті сторінки філософів у соцмережах — усе це стає простором для нової публічної філософії. Інтернет демократизує доступ до філософських ідей, дозволяє автору напряму взаємодіяти з аудиторією, а читачу — бути співрозмовником, а не лише пасивним споживачем змісту.

Ще можемо додати що цифрова комунікація має і свої ризики: інформаційна перенасиченість, дезінформація, алгоритмічна фільтрація контенту, емоційна поверховість. В умовах, коли платформи заохочують до швидких реакцій і спрощених формулювань, есеїстика втрачає частину своєї традиційної глибини. Водночас, завдяки своїй природній гнучкості, філософське есе здатне адаптуватися до нових медіа і форм, зберігаючи здатність до критичного аналізу, творчої гри смислів і діалогічної відкритості.

Проведене дослідження взаємозв'язків філософської есеїстики та штучного інтелекту у контексті цифрової культури дозволяє зробити низку важливих узагальнень та висновків. Передусім, очевидною є подвійна роль штучного інтелекту у сфері філософської есеїстики: з одного боку — як потужного інструменту для допомоги автору у створенні тексту, з іншого — як певної загрози автентичності, оригінальності та особистісної виразності авторського висловлювання.

Штучний інтелект надає есеїсту нові технічні можливості для аналізу інформації, пошуку релевантних джерел, генерації ідей та навіть редагування тексту. Завдяки алгоритмам обробки природної мови автори мають змогу швидше структурувати думки, шукати нестандартні порівняння, знаходити контекстуальні зв'язки між різними концептами. Це сприяє розширенню інтелектуальних горизонтів і дає змогу оперативніше реагувати на нові виклики інформаційного середовища.

Водночас надмірне покладання на допомогу ШІ може поступово нівелювати унікальність стилю та глибину особистісної філософської рефлексії, яка є однією з ключових ознак есеїстики як жанру. Адже саме суб'єктивна інтонація, особиста інтерпретація явищ, авторські сумніви та внутрішні пошуки надають філософському есе неповторності та глибини. Технологічна стандартизація мислення ризикує призвести до формалізації мови філософської есеїстики, зменшуючи її потенціал до справжньої критичної проблематизації та діалогічності.

Окремо варто підкреслити особливе значення збереження авторства в епоху штучного інтелекту. Унікальний авторський стиль, особиста позиція, власні екзистенційні пошуки та інтелектуальні сумніви є серцевиною філософської есеїстики. У цьому контексті використання ШІ може відігравати лише допоміжну роль — як інструмент підсилення й розширення можливостей автора, а не як заміна людського розуму.

Дослідження також показало, що штучний інтелект може стати новим об'єктом філософського осмислення в самих текстах есеїстики. Питання природи мислення, межі машинної творчості, співвідношення алгоритмічного та інтуїтивного знання, етика взаємодії людини й алгоритму — всі ці проблеми знаходять відображення у сучасних есеях, збагачуючи дискурс цифрової філософії.

Таким чином, розвиток штучного інтелекту ставить перед філософською есеїстикою як нові виклики, так і нові можливості. Від авторів сьогодення потребується відповідальна позиція — з одного боку — готовність інтегрувати

новітні інструменти, а з іншого — збереження унікальної людської глибини, автентичності мислення і моральної відповідальності, які становлять суть філософської рефлексії в цифрову епоху.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Адорно Т. Теорія есеїстики / пер. з нім. П. Таращука. Київ : Основи, 2002. URL: https://hromadalib.wordpress.com/wpcontent/uploads/2017/08/adorno_2002_asthetische_theorie.pdf (дата звернення: 24.02.2025).

2. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевності / пер. з англ. А. Марчинського. Київ : Критика, 2013. 176 с.

3. Вакансія людина. Як не залишитися без роботи в добу штучного інтелекту / Девенпорт Т. Корбі Д.; пер. з англ. Н. Кошманенко. Київ : Наш формат, 2018. 336 с.

4. Бежнар Г. Масова культура, соціальні мережі та подружня гармонія. *Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія*. 2021. Т. 12. № 4. С. 95–101.

5. Галудзіна-Горобець В. Феномен соціальних мереж у контексті сучасного інформаційного простору. *Український інформаційний простір*. 2021. № 1 (7). С. 198–205.

6. Гегель Г. Ф. Феноменологія духу / пер. з нім. П. Таращука. Київ : Основи, 2004. 416 с.

7. Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія /пер. з нім. Р. Скакуна. Київ : *Філософська думка*, 2001. 386 с. URL: https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FHusserl_Edmund%2FKryza_yevropeiskykh_nauk.pdf. (дата звернення: 15.04.2025)

8. Дзьобань О. П. Цифрова людина як філософська проблема. *Інформація і право.* 2021. № 2(37). С. 9–19.

9. Забужко О. Хроніки від Фортінбраса : вибрана есеїстика. Київ : Факт, 2006. 350 с. URL: https://uculture.com.ua/library/detail/153

10. Іващенко В. Л. Сучасні медіакомунікативні технології: навчальний посібник. Київ: Розумники, 2021. 192 с.

11. Камю А. Міф про Сізіфа. Le mythe de Sisyphe. Есе / пер. з фр. О. Жупанського. Київ : Портфель, 2015. 210 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kamiu_Alber/Mif_pro_Sizifa.pdf (дата звернення: 18.04.2025)

12. Кант І. Критика чистого розуму/ пер. з нім. І. Бурковського. Київ: Юніверс, 2000. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kant_Immanuel/Krytyka_chystoho_rozumu.pdf? (дата звернення: 15.03.2025)

13. Квіт С. М. Есеїстичний семінар : методичні матеріали до курсу «Основи герменевтики». Київ : Центр вільної преси, 2004. 226 с.

14. Кебуладзе В. Чарунки долі : есеї. Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. 160 с. URL: https://knigoed.club/page-30-1558-charunki-doli-vahtang-kebuladze.html (дата звернення 01.03.2025)

15. *Конкуренція за доби штучного інтелекту* / Ясніті М., Лахані К.; пер. з англ. Ю. Григоренко. Київ: BOOKCHEF, 2020. 304 с.

16. Левчук Т. Модифікації жанру есе в аспекті інтермедіальності. Видавництво: *Питання літературознавства.* 2012. Випуск 86. С.134-141.

17. Луцій А. С. Моральні листи до Луцілія / пер. з лат. А. Содомора. Львів : Апріорі, 2017. 272 с.

18. Лютий Т. Філософський есей і смисли. URL: https://pen.org.ua/filosofskyj-esej-i-smysly-taras-lyutyj (дата звернення: 11.04.2025)

19. Матіяш Б. Щось на кшталт есеїстики. *Критика,* 2005. № 91. С. 27–31.

20. Масуда Й. Комп'ютопія / пер. з англ. В. Ляха. *Філософська і соціологічна думка.* 1993. № 6. С. 36–50.

21. Матвієнко С. Есей: між алібі та компроматом. *Критика*. 2000. № 12. С. 12–15.

22. Монтень М. Проби. Книга перша / пер. з фр. А. Перепадя. Київ : Дух і Літера, 2005. 365 с.

23. Ніцше Ф. Весела наука./ пер. з нім. В. Чайковського. Харків : Фоліо, 2020. 284 с. URL:

https://shron1.chtyvo.org.ua/Nietzsche_Friedrich/Vesela_nauka.pdf? (дата звернення: 17.03.2025)

24. Палеха Ю. Інформаційна культура. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 400 с. URL: https://vstup.htek.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/27.2-Palekha.pdf (01.03.2025)

25. Савченко С. В. Філософія глобального інформаційного суспільства як цивілізаційна парадигма розвитку сучасного суспільства. Київ: *Гілея: науковий вісник.* 2014. Вип. 90. с. 194-198. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/gileya_2014_90_50.pdf (дата звернення: 26.02.2025)

26. Санкуєв М. Г. Медіафілософія як нова галузь філософського знання. *Гілея: науковий вісник.* 2014. Вип. 88. С. 140-144. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/gileya_2014_88_34.pdf (дата звернення: 26.02.2025)

27. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо / пер. з фр. В. Лях, П. Таращук. Київ : Основи, 2001. 854 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Sartre_Jean-Paul/Buttia_i_Nischo.pdf? (дата звернення: 07.03.2025)

28. Соціокультурні та теоретичні засади філософії постмодерну / В.В. Лях, О.М. Йосипенко, Я.В. Любивий, В.С. Пазенок, К.Ю. Райда, Л.А. Ситніченко. Київ, 2017. 312 с.

29. Фуко М. Археологія знання. / пер. з фр. В. Шовкуна. Київ : Основи, 2003. 325 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Foucault_Michel/Arkheolohiia_znannia.pdf? (дата звернення: 05.03.2025)

30. Чухрай Е. Сенс життя як джерело історико-філософської есеїстики. Furtak R. A. (2025). Kierkegaard, Socrates, and the Meaning of Life. Cambridge:

Cambridge University Press, (2025). *Sententiae*, *44*(1). P. 184–191. DOI: https://doi.org/10.31649/sent44.01.184. (дата звернення: 02.04.2025)

31. Цифрова культура як феномен сучасного інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища / Гаврілова Л. Г., Воронова Н. С. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи.* 2017. № 48. С. 21–34.

32. Шебеліст С. Теоритичні аспекти жанру есею. *Слово і час.* 2007. №11. С. 48-56. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38959/08Shebelist.pdf?sequence=1 (дата звернення: 2.04.2025)

33. Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford : Wiley-Blackwell, 2010. 592 p.

34. Bostrom N. Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies. Oxford : Oxford University Press, 2014. 328 p.

35. Lanier J. Ten Arguments for Deleting Your Social Media Accounts Right Now. New York : Henry Holt, 2018. 160 p.

36. Harari Y. N. Homo Deus: A Brief History of Tomorrow. London : Harvill Secker, 2016. 448 p.

37. Haraway D. Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene. Durham : Duke University Press, 2016. 296 p.

38. Aeon Magazine. URL: https://aeon.co (дата звернення: (10.03.2025).

39. Slavoj Žižek. *X.* URL: https://x.com/slavojiek?lang=mr (дата звернення: 1.03.2025).

40. Philosophy tube. URL: https://youtube.com/@philosophytube?si=AWqRXv825ndJ5a1m (дата звернення: 17.03.2025)

41. Floridi L. Artificial Intelligence: Philosophical Foundations. *Minds and Machines.* 2020. Vol. 30. P. 431–457. DOI: doi.org/10.1007/s11023-020-09539-2 (дата звернення. 20.04.2025)

42. Philosophy and Humanities. URL: https://syg.ma/@ella-diubua/nishchieta-diekonstruktsii-dieliez-fuko-dierrida (дата звернення: 20.04.2025)

43. The School of Life. URL: https://youtube.com/playlist?list=PLZ3RXThz7_WH8skMtla1U_zOIrcg0gsYP&si=Ag3bMOpidlUBvUQM (дата звернення: 03.03.2025)

44.. The Philosophical Salon. URL: https://www.thephilosophicalsalon.com (дата звернення: 10.03.2025).

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Желепа Діана Сергіївна, студентка 4 курсу,форми навчання денної, факультету соціології та управління, спеціальність «філософія», адреса електронної пошти gousop91@gmail.com

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Філософська есеїстика як феномен інформаційно-мережевого простору»відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____Підпис_____ПІБ (студент) Желепа Д. С.
Дата_____Підпис_____ПІБ (науковий керівник) Глазунов В.